

بررسی و شناخت انواع اعتبارات اسنادی در نظام تجاری

(تاریخ دریافت ۱۴۰۴/۰۷/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۴/۱۲/۰۳)

امیر حمزه افشاری

چکیده

اعتبارات اسنادی یا LC که مخفف عبارت لاتین (Letter of Credit) است، به یکی از ابزارهای پرداخت در دنیای تجارت گفته می‌شود. اعتبارات اسنادی را در واقع می‌توان به عنوان یکی از رایج‌ترین روش‌های پرداختی در عرصه بین‌المللی به شمار آورد که از آن به عنوان تکنیکی برای انتقال وجه استفاده می‌شود. اعتبار اسنادی مانند یک قرارداد محکم برای معاملات استفاده می‌شود. این اعتبار نگرانی‌های طرفین معامله از بابت عدم پرداخت وجه یا دریافت کالای نامرغوب را از بین می‌برد. به واسطه این قرارداد، هر یک از طرفین باید به تعهدات خود عمل کنند. اعتبارات اسنادی انواع مختلفی دارند که هر کدام ویژگی‌ها و کاربردهای متفاوتی دارند. برخی از انواع رایج اعتبارات اسنادی عبارتند از قابل برگشت و غیر قابل برگشت، تایید شده و تایید نشده، قابل انتقال و غیر قابل انتقال، دیداری و مدت‌دار (یوزانس)، و اتکایی (پشت به پشت). هر کدام از این انواع برای معاملات خاصی مناسب هستند و ریسک‌ها و مزایای متفاوتی را به همراه دارند. با توجه به اهمیت موضوع در این مقاله قصد داریم به بررسی و شناخت انواع اعتبارات اسنادی در نظام تجاری بپردازیم. روش تحقیق از نوع تحلیلی-توصیفی بوده و ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌ها فیش برداری و بهره از روش کتابخانه ای است.

واژگان کلیدی: اعتبارات اسنادی، نظام تجاری، ال سی، اسناد تجاری بین‌المللی

بخش اول: بررسی و شناخت اعتبار اسنادی

یکی از مباحث مهم در حوزه تجارت بین الملل، پرداخت پول از سوی خریدار به فروشنده است. لذا از آن جهت که ممکن است به دلیل قوانین خاص کشورها یا دوری مسافت آنها، مشکلاتی در راستای پرداخت پول ایجاد شود، جامعه تجارت بین المللی تلاش نموده تا با وضع قوانینی، از ریسک ناشی از معامله تجاری بکاهد. یکی از این روش ها، استفاده از اعتبار اسنادی یا ال سی است که در سال ۱۹۳۳ توسط اتاق بازرگانی بین المللی، مورد پیش بینی قرار گرفت. اعتبارات اسنادی یک روش پرداختی است که در آن تعهد قطعی دریافت وجه از خریدار و رساندن آن به فروشنده را تضمین می کند. در این روش به راحتی و بدون استرس میتوان به راحتی معاملات خارجی را انجام داد در حال حاضر مهم ترین و رایج ترین روش پرداخت بین المللی اعتبار اسنادی یا همان ال سی است. اعتبارات اسنادی اهداف بسیار ساده ای را دنبال میکنند که هریک از اشخاص حقیقی یا حقوقی به آنها در دنیای تجارت نیاز دارد. در اعتبار اسنادی با وساطت بانک ها منافع فروشنده و خریدار تا حداکثر میزان ممکن تضمین می شود. در ماده ۲ مقررات متحد الشکل اعتبارات اسنادی مندرج در نشریه شماره ۶۰۰ اتاق بازرگانی بین المللی تجدید نظر سال ۲۰۰۷ میلادی، اعتبارات اسنادی به این شکل تعریف شده است: « اعتبار یعنی هرگونه ترتیباتی به هر نام یا توصیفی که در برگیرنده ی تعهد قطعی و برگشت ناپذیر بانک گشاینده^۱ نسبت به پذیرش پرداخت اسناد ارائه شده طبق شرایط اعتبار است. پذیرش پرداخت یعنی:

^۱. Issuing Bank

الف) پرداخت به محض رؤیت اگر اعتبار در مقابل پرداخت قابل استفاده باشد.

ب) قبول تعهد پرداخت مدت دار و پرداخت آن در سررسید اگر اعتبار در مقابل پرداخت مدت دار قابل استفاده باشد.

ج) پذیره نویسی براتی که ذینفع صادر نموده و پرداخت وجه آن در سررسید اگر اعتبار در مقابل پذیره نویسی قابل استفاده است.

عواملی که در این تعریف از اعتبار اسنادی وجود دارند به این شرح می توان بیان کرد:

۱. خریدار یا همان متقاضی اعتبار^۱ یعنی کسی که از بانک خودش تقاضا می کند اعتباری برایش گشایش شود.

۲. بانک بازکننده اعتبار که اعتبار را طبق مواد و شرایطی که مشتری تعیین می کند به طور مستقیم یا از طریق یک بانک دیگر در خارج که کارگزار^۲ نامیده می شود به نفع فروشنده باز می کند.

۳. فروشنده کالا و یا انجام دهنده خدمات که پس از گشایش اعتبار اسنادی به او ذینفع اعتبار^۳ گفته می شود و اعتبار اسنادی به نفع او گشایش می شود. ذینفع همان ارائه دهنده ی اسناد می باشد.

۴. بانک پرداخت کننده وجه اعتبار که ممکن است بانک گشاینده یا کارگزار وی و یا یک بانک دیگر باشد که در اصطلاح به آن بانک تعیین شده^۱ نیز گفته می شود.

^۱.Applicant

^۲.Corresponding Bank

^۳.Beneficiary

نکته قابل توجه در این تعریف این است که تعهد بانک به پرداخت، مشروط و محدود به میزان، مدت و شرایطی است که در متن اعتبار اسنادی ذکر شده است. چه این شرایط با قرارداد پایه بین خریدار و فروشنده مطابقت داشته باشد و یا نداشته باشد.

توسعه و تکامل تاریخی اعتبار اسنادی آشکار می‌نماید که این ابزار، ارتباط نزدیکی با برات دارد. وجه تشابه اعتبارات اسنادی با برات و به طور کلی با اسناد قابل معامله در اصل استقلال دیده می‌شود. مطابق این اصل اعتبار اسنادی از معامله پایه ای که اعتبار از آن ناشی گردیده مستقل است. اسناد قابل معامله نیز به طور کلی از معامله ای که مبنای آن‌ها را تشکیل می‌دهد مستقل اند. با این همه، اعتبار اسنادی با اسناد قابل معامله متفاوت است. چرا که سند قابل معامله سندی است که بر حسب قانون یا عرف تجاری از طریق قبض و اقباض یا ظهرونی به شخص ثالث با حسن نیت که برای آن عوضی داده قابل انتقال می‌باشد چندان که چنین شخصی سند را عاری از عیوبی که در مالکیت دارندگان قبلی بوده تحصیل می‌کند. یک سند قابل معامله تعهدی بدون قید و شرط و منجز است. اما اعتبار اسنادی معمولاً این گونه قابلیت نقل و انتقال را ندارد. اعتبار اسنادی تعهدی معلق و مشروط است. ایفای تعهد گشاینده اعتبار غالباً منوط و معلق بر ارائه اسناد معینی از سوی ذینفع می‌باشد.^۲ بنابراین در باب ماهیت حقوقی اعتبارات اسنادی باید گفت حقوق قراردادها تنها تا حدی حقوق اعتبارات اسنادی را تکمیل می‌نماید که اصول قراردادها با ماهیت ویژه اعتبارات اسنادی تعارض نیابد. این ابزار تجاری محصول عرف تجاری است. اعتبار اسنادی یک وسیله منحصر به فرد و یا نوع جدیدی از ابزار خاص

^۱.nominated bank

^۲. بنا نیاسری، ماشاا...، ماهیت حقوقی ویژه و منحصر به فرد اعتبارات اسنادی: منشأ اعتبارات اسنادی و منابع آن، مجله حقوقی، نشریه مرکز امور حقوقی بین‌المللی معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری، ش

بازرگانی است که به دشواری بین دو مجموعه از دکترین های شناخته شده ی حقوقی یعنی حقوق قراردادها و حقوق اسناد تجاری (اسناد قابل معامله) جای می گیرد. اعتبار اسنادی نه قرارداد محض است و نه یک سند قابل معامله محض. بلکه پاره ای از اوصاف هریک از این دو با میزان قابل توجهی از خصایص ویژه خود این ابزار در یکدیگر در آمیخته اند و اعتبار اسنادی را شکل داده اند. نکته پایانی در خصوص ماهیت حقوقی اعتبار اسنادی این است که اساساً در اعتبارات اسنادی بحث از طریقه و مکانیزم پرداخت است و تملیک یا تملک مبیع و ثمن به نحوی که در بیع داخلی بحث می شود مورد گفت و گو نیست و از آنجایی که در این شیوه پرداخت بانک گشاینده اعتبار، مستقیماً یا از طریق بانک واسطه دیگر عهده دار اجرای تعهد اعتباری می شود و در واقع با صدور اعتبارنامه متعهد به وفای عهد خویش در مقابل ذینفع و پرداخت مبلغ اعتبار می باشد، تعهد مزبور را باید واجد اوصاف عقود عهدی دانست.^۱

بخش دوم: قوانین حاکم بر اعتبارات اسنادی

به دنبال شکل گیری و ظهور هر پدیده ای در جهان، ابتدا یک سری قوانین و مقررات ساده و اولیه در بین مردم به منظور استفاده از آن به وجود می آید که به مرور زمان با تکامل و پیشرفته تر شدن آن پدیده، قوانین و مقررات مربوط به نحوه استفاده از آن نیز بسط و تکامل خواهد یافت. حقوق و قوانین مربوط به اعتبار اسنادی نیز تا حد زیادی به واسطه ی عرف توسعه یافته است. به قول یکی از کارشناسان اعتبار اسنادی: «بسیاری از قواعد مؤثر و مفید اعتبارات اسنادی صرف نظر از حوزه جغرافیایی یا یک نظام حقوقی خاص، در اثر عرف و عادت بانکدارانی که

^۱. ابافت، رسول، اعتبارات اسنادی و ماهیت حقوقی آن در حقوق تجارت بین الملل، پیک نور، ضمیمه زمستان

با واردکنندگان و صادرکنندگان و شرکت‌های کشتیرانی و بیمه سرو کار داشتند پدید آمده است.^۱

آن عرف و عادات، امروزه عمدتاً در مجموعه عرف‌ها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی که حاصل کوشش‌های اتاق بازرگانی بین‌المللی است گرد آمده است. لذا پیش از شروع به توضیح پیرامون مقررات اعتبارات اسنادی بهتر است هویت اتاق بازرگانی بین‌المللی^۲ را تشریح نماییم.

اتاق بازرگانی بین‌المللی در سال ۱۹۱۹ توسط شماری از بازرگانان پیشگام بین‌المللی در قالب سازمان خصوصی تجارت بین‌المللی تأسیس گردید. هدف این سازمان حمایت و اشاعه تجارت بین‌المللی آزاد میان مرزها بود که با توسعه شرایط مطلوب و به مدد مقررات بین‌المللی متحدالشکل دنبال می‌شد. امروزه اتاق بازرگانی بین‌المللی در عرصه‌های متعددی فعالیت می‌کند و به چندین کمیسیون تقسیم شده است. هدف کمیسیون بانکداری اتاق بازرگانی بین‌المللی تنظیم و تفسیر مقررات و نیز رهنمودهایی در زمینه بانکداری بین‌الملل اعم از اعتبارات اسنادی، وصولی‌ها و ضمانت‌نامه‌هاست. گفتنی است اتاق بازرگانی بین‌المللی در کشورهای ذریبط بالغ بر ۶۰ کمیته ملی تشکیل داده که فعالیت‌های سازمانی را برعهده دارند. این سازمان علاوه بر مشترکین شخصی در بیش از ۱۳۰ کشور دنیا نمایندگی دارد.^۳

^۱ همان

^۲ International Chamber of Commerce

^۳ لنگریچ، همان، ص ۶۷

مقررات حاکم بر اعتبارات اسنادی به قرار زیر است:

بند اول: مقررات ملی اعتبارات اسنادی

در آغاز قرن بیستم بانک های کشورهای مختلف به منظور اداره امور اعتبار اسنادی هر کدام به طور جداگانه مقرراتی در این خصوص تدوین کردند. بدین ترتیب بانک های لندن مقررات خاص خود را داشتند در حالیکه بانک های پاریس یا کپنهاگ از مقررات دیگری تبعیت می کردند. با گسترش تجارت در عرصه ی بین المللی از یک سو و بروز جنگ های جهانی و در پی آن جنگ سرد و در نتیجه ریسک بالای تجارت با کشورهای دیگر، فقدان قوانین و مقررات در حوزه اعتبارات اسنادی غیر قابل توجیه می نمود.

بند دوم: عرف ها و رویه های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (یو سی پی)^۱

دیری نپایید که اعضای کمیسیون بانکداری در صدد تدوین مقررات بین المللی برای مدیریت اعتبارات اسنادی برآمدند. اولین نسخه مقررات متحدالشکل اعتبار اسنادی، سال ۱۹۲۹ در کنگره اتاق بازرگانی بین المللی در آمستردام هلند تنظیم شد و تنها شمار معدودی از کشورها این مقررات را به اجرا گذاشتند. نخستین تجدید نظر در سال ۱۹۳۳ در وین اتریش انجام گرفت و در سال ۱۹۴۹ اصلاحات جزئی در آن اعمال شد. با شروع جنگ جهانی عرضه این مقررات در سطح جهانی به تأخیر افتاد و از همین رو استفاده از آن عمدتاً به بانک های کشورهای اروپایی محدود شد. این مقررات مجدداً در سال ۱۹۶۲ مورد تجدید نظر قرار گرفت. در این مرحله بانک های بریتانیایی که تا پیش از این، مقررات یو سی پی را تصویب

^۱. Uniform Customs and Practices (UCP)

نکرده بودند این مهم را به انجام رسانده و بانک های کشورهای مشترک المنافع نیز متعاقباً از این مقررات تبعیت کردند. پس از تجدید نظر سال ۱۹۶۲ اطلاق لفظ بین المللی به این مقررات بی مناسبت نبود.^۱ پیشرفت های فناوری به ویژه انقلاب وسیع در صنعت کانتینر و همچنین ورود بانک های جدید به بازار باعث شد یو سی پی بار دیگر در سال ۱۹۷۴ مورد تجدید نظر قرار بگیرد. انجمن بانکداری در کشورهای سوسیالیست که عضو اتاق بازرگانی بین المللی نبودند با تشکیل یک گروه کار موقت در تهیه این ویرایش مشارکت جستند.^۲ در سال ۱۹۸۳ این اصلاحات مجدداً پیگیری شد تا با تغییرات حقوقی در این حوزه همگام شود. ۱۰ سال بعد در سال ۱۹۹۳ ویرایش جدیدی از یو سی پی در نشریه شماره ۵۰۰ اتاق بازرگانی بین المللی منتشر شد و از ۱ ژانویه ۱۹۹۴ لازم الاجرا گردید. این ویرایش با عنوان یو سی پی ۵۰۰ خوانده می شود. آخرین بازنگری در سال ۲۰۰۷ به عمل آمد و عملاً از اول جولای به اجرا گذاشته شد که در نشریه شماره ۶۰۰ اتاق بازرگانی بین المللی به چاپ رسید و در حال حاضر با نام (UCP۶۰۰) مورد استناد همگان است. نکته بسیار مهم در مورد حوزه قانونی مقررات اتاق بازرگانی بین المللی این است که با آنکه این مقررات در سطح وسیعی مقبولیت یافته و مورد استفاده است اما به علت جایگاه حقوقی اتاق بازرگانی بین المللی به عنوان یک سازمان خصوصی، این مقررات از حیث اصولی قانون نمی باشد با این وجود عملاً کلیه شواهد بیانگر آن است که قواعد یو سی پی تشکیل دهنده یک کد فراملی شناخته شده و معتبر است که غالباً همان الزام قانون را داراست و به گفته متخصصین اعتبارات اسنادی، یک قانون عملی غیر رسمی است ولی بسیاری از محاکم داخلی کشورها و قانون گزاران ملی، یو سی پی را به

^۱. لنگریچ، همان، ص ۶۸

^۲. بنانیاسری، همان، ص ۳۲۷

رسمیت شناخته اند. همچنین به دلیل اینکه مقررات مزبور به صورت کنوانسیون تصویب نشده است اعتبارشان به پذیرش آن ها توسط بانک ها و درج آن ها در قراردادهای مربوطه می باشد. بانک های اکثر کشورها پذیرفته اند که فقط براساس آخرین نسخه مقررات متحدالشکل اعتبار اسنادی که در نشریه شماره ۶۰۰ اتاق بازرگانی بین المللی منتشر شده است نسبت به گشایش اعتبار اسنادی برای متقاضیان اقدام کنند و در صورتی که متقاضی و یا بانکی آن را نپذیرد بانک های دیگر از ارائه خدمات مربوط به آن ها امتناع می کنند.

بند سوم: عرف ها و رویه های اعتبارنامه های تضمینی بین المللی (آی اس پی ۹۸)^۱

آی اس پی ۹۸ مجموعه قواعدی است که خاص اعتبارات اسنادی تضمینی تدوین شده است. این مجموعه قواعد توسط مؤسسه آمریکایی حقوق و رویه بانکداری بین المللی و با پشتیبانی شورای بانکداری بین المللی ایالات متحده تهیه شده و در سال ۱۹۹۸ توسط اتاق بازرگانی بین المللی مورد اصلاح و پذیرش قرار گرفت. آی اس پی برای اعتبارنامه های تضمینی تدوین گردید همان گونه که یو سی پی برای اعتبارات اسنادی تجاری و قواعد متحدالشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه برای ضمانت نامه های مستقل تدوین شدند. با این حال، اعمال آی اس پی محدود و منحصر به اعتبارنامه های تضمینی نیست و می تواند همانند یو سی پی و قواعد متحدالشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه بر هر ضمانت مستقلی که براساس آن صادر شده حکومت نماید.

^۱. International Standby Practice Publication number ۵۹۰ (۱۹۹۸)

بند چهارم: مقررات راجع به ضمانت نامه های عندالمطالبه

این مجموعه مقررات مربوط به اعتبارات اسنادی نمی باشد لیکن از آنجا که در خلال متن از «ضمانت نامه های عندالمطالبه» نام برده می شود به منظور رفع ابهام به تعریف و بیان جایگاه آن می پردازیم. «مقررات راجع به ضمانت نامه های عندالمطالبه»^۱ در سوم دسامبر ۱۹۹۱ مورد پذیرش اتاق بازرگانی بین المللی قرار گرفت که ناظر بر ضمانت نامه های بانکی است. این مقررات در صورتی نسبت به طرفین اعمال می شود که در متن ضمانت نامه به آن ارجاع شده باشد و همچون مقررات پیشین اعتبار آن ناشی از اصل آزادی قراردادی و محدود به قوانین امری و نظم عمومی کشوری است که قانون آن کشور حاکم بر ضمانت نامه می باشد. پذیرش مقررات راجع به ضمانت نامه های عندالمطالبه به طور نسبی موفقیت داشته است. در این مقررات استقلال ضمانت نامه از قرارداد اصلی مورد شناسایی قرار گرفته است. مضاف بر اینکه ضمانت نامه یک تعهد غیر قابل رجوع است که از زمان صدور معتبر می باشد. همچنین ضمانت نامه طبق این مقررات قابل واگذاری است مگر خلاف آن مقرر شده باشد. مقررات راجع به ضمانت نامه های عندالمطالبه نسبت به اعتبارات اسنادی تضمینی قابل اعمال نیست و این نوع اعتبارات شامل مقررات مستقلی است.

بند پنجم: کنوانسیون سازمان ملل متحد راجع به ضمانت نامه های مستقل و اعتبارات اسنادی تضمینی

سازمان ملل متحد که سال ها به دنبال تنظیم قوانین بین المللی اعتبارات اسنادی و ضمانت نامه ها بود برنامه خود را به وسیله یکی از کمیسیون های خود موسوم به کمیسیون سازمان ملل

^۱. ICC Uniform rules for Demand Guarantees (URDG)

متحد برای رسیدگی به حقوق تجارت بین الملل عملی ساخت و تدوین کنوانسیون آنسیترال راجع به ضمانتنامه های مستقل و اعتبارنامه های تضمینی به موجب قطعنامه شماره ۴۸/۵۰ مجمع عمومی سازمان ملل پذیرفته و جهت امضاء مفتوح شد و از ۱ ژانویه ۲۰۰۰ لازم الاجرا گردید. این کنوانسیون بر ضمانت نامه های بین المللی از قبیل یک ضمانت نامه مستقل یا یک اعتبارنامه تضمینی حاکم است که «محل تجارت ضامن/صادرکننده واقع در یک دولت متعاقد باشد»^۱ یا «قواعد حقوق بین الملل خصوصی منجر به حکومت قانون یک دولت متعاقد گردد. مگر اینکه ضمانت نامه توسط طرفین از شمول کنوانسیون خارج شده باشد»^۲ این کنوانسیون همچنین بر اعتبارات اسنادی تجاری نیز قابل اعمال است مشروط بر اینکه طرفین صریحاً مقرر نمایند که اعتبار مشمول آن است.^۳

کنوانسیون آنسیترال راجع به ضمانت نامه های مستقل و اعتبارنامه های تضمینی از روی یو سی پی و قواعد متحد الشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه الگوبرداری شده اما همان طور که قبلاً بیان شد مقررات یو سی پی و قواعد متحد الشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه از سوی اتاق بازرگانی بین المللی که یک سازمان خصوصی است تدوین شده، حال آنکه کنوانسیون توسط کمیسیون ملل متحد برای حقوق تجارت بین الملل (آنسیترال) به عنوان یک قانون رسمی برای کشورهایی که آن را می پذیرند تدوین شده است و با توجه به جایگاه حقوقی کنوانسیون آنسیترال در مقایسه با قواعد اتاق بازرگانی بین المللی این کنوانسیون مشتمل بر مقرراتی در خصوص ایراد تقلب نیز می باشد. همچنین باید اشاره کنیم که کنوانسیون سازمان ملل با

^۱. U.N. Convention on Independent Guarantees and Standby Letter of credit, article ۱(۱)(a) [hereinafter UNCITRAL Convention].

^۲. UNCITRAL Convention article ۱(۱)(b)

^۳. UNCITRAL Convention article ۱(۱)(b)

مقررات اتاق بازرگانی بین‌المللی رقابتی برخورد نمی‌کند بلکه در واقع مکملی است ناظر بر متحد‌الشکل شدن مقررات بین‌المللی در سراسر دنیا.

بند ششم: ماده ۵ کد متحد‌الشکل تجارت آمریکا

کد متحد‌الشکل تجارت (یو سی سی)^۱ در واقع قانون تجارت کشور ایالات متحده آمریکا و مشتمل بر ۱۱ ماده می‌باشد که هر ماده یکی از ابعاد گوناگون حقوق تجارت را در بر می‌گیرد. ماده ۵ کد متحد‌الشکل یک طرح یکنواخت قانون است که حاکم بر اعتبارات اسنادی می‌باشد. به علت خصیصه ی بین‌المللی بودن اعتبارات اسنادی، کشورهای معدودی در جهان قوانین خاصی را در خصوص اعتبارات اسنادی وضع کرده‌اند و ماده ۵ کد متحد‌الشکل تجارت آمریکا یکی از همین استثنائات است. علی‌رغم وجود ماده ۵ در قانون تجارت آمریکا، یو سی پی همچنان تأثیر فراوانی در ایالات متحده دارد. ماده ۵ در بسیاری موارد با یو سی پی هماهنگ بوده و مکمل آن است. در حالی که ماده ۵ عمدتاً به مباحث تعهدات و مسئولیت‌ها ارتباط دارد یو سی پی به ابعاد عملی و رویه‌ای اعتبارات اسنادی می‌پردازد. در عین حال ماده ۵ کد متحد‌الشکل تجارت به عنوان یک قانون موضوعه مصوب مجالس قانون‌گذاری کشور ایالات متحده است و از لحاظ مرجع قانون‌گذاری و ضمانت اجرا با قوانین اتاق بازرگانی بین‌المللی از جمله یو سی پی متفاوت می‌باشد. تفاوت دیگر اینکه ماده ۵ همانند کنوانسیون آنسیترال راجع به ضمانت‌نامه‌های مستقل و اعتبارنامه‌های تضمینی حاوی مقرراتی در خصوص ایراد تقلب می‌باشد در حالی که یو سی پی فاقد چنین مقرراتی است.

^۱. Uniform Commercial Code

بند هفتم: قوانین حاکم و مراجع ذیصلاح در داخل ایران

در ایران تا سال ۱۳۵۵ بعضی از بانک های کشور به صورت جداگانه به مقررات مذکور ملحق شده بودند ولی در سال ۱۳۵۵ مقررات اصلاحی یو سی پی به تصویب کانون بانک های وقت ایران رسید و این کانون الحاق دسته جمعی کلیه بانک های کشور به مقررات یو سی پی اصلاحی ۱۹۷۴ را رسماً به اتاق بازرگانی بین المللی اعلام کرد.^۱ گشایش اعتبار اسنادی توسط بانک های ایرانی براساس قراردادی است که بین بانک و مشتری (متقاضی اعتبار) منعقد می شود. این قرارداد یک قرارداد بی نام و طبق ماده ۱۰ قانون مدنی معتبر است. مسائل و شروط مربوط به گشایش اعتبار در قرارداد مذکور که یک قرارداد تیپ است پیش بینی شده است. مطابق با یکی از بندهای این قرارداد، گشایش قرارداد مزبور در چارچوب «مقررات متحدالشکل اعتبار اسنادی اتاق بازرگانی بین المللی» می باشد. علاوه بر آن بانک در صورتی نسبت به گشایش اعتبار اقدام می کند که کلیه مقررات ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در آن رعایت گردد. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مقررات جامعی برای گشایش اعتبار اسنادی مقرر نموده است که کلیه بانک های کشور موظف به رعایت آن هستند. مقررات مزبور به صورت بخشنامه هر از چند مدت توسط بانک مرکزی مورد تجدید نظر قرار می گیرد و آخرین اصلاحات آن در سایت بانک مرکزی^۲ موجود است.^۳

در یک نگاه کلی قوانین مصوب پیرامون اعتبارات اسنادی و ضمانت نامه ها در نمودار صفحه بعد نمایش داده شده است:

^۱. ابافت، همان، ص ۹۰

^۲. www.cbi.ir

^۳. شیروی، همان، ص ۲۶۲

بخش سوم: انواع اعتبارات اسنادی

بند اول: اعتبار اسنادی برگشت پذیر و اعتبار اسنادی برگشت ناپذیر

اعتبار اسنادی قابل برگشت یا قابل رجوع^۱ به اعتباری گفته می‌شود که بانک گشاینده و یا خود متقاضی اعتبار بتوانند پس از گشایش اعتبار آن را باطل و یا اصلاح کنند. البته این امر تا زمانی که اسناد مذکور در اعتبار به بانک کارگزار ارائه نشده باشد میسر نخواهد بود. در حالت عادی هیچ فروشنده ای اعتبار قابل برگشت را نخواهد پذیرفت چرا که هدف فروشنده از تقاضای صدور اعتبار، جلوگیری از ابطال سفارش و اطمینان از پرداخت وجه کالایی است که با زحمت بسیار، تولید و حمل کرده است و اعتبار برگشت پذیر به هیچ وجه راهکار مناسبی برای فروشنده نخواهد بود. اعتبار اسنادی برگشت پذیر در مواردی به کار گرفته می‌شود که فروشنده لزومی به استفاده از اعتبار اسنادی نمی‌بیند اما خریدار بنا بر مقتضیاتی که مقامات کشور متبوعش جهت کنترل واردات پیش بینی نموده اند ملزم به استفاده از آن است. همچنین در مواردی خریدار صرفاً جهت دریافت تسهیلات از بانک خود اقدام به استفاده از این نوع اعتبار می‌کند. اعتبارات برگشت پذیر در معاملات میان شرکت های مشترک المنافع نیز کاربرد دارد. در اینگونه موارد ارزش اعتبار هیچ اهمیتی ندارد و فروشنده و خریدار صرفاً آن را سازوکاری برای پرداخت و مدیریت به حساب می‌آورند.^۲

اعتبار اسنادی برگشت ناپذیر^۳ اعتباری است که متقاضی اعتبار نمی‌تواند بدون جلب رضایت فروشنده آن را باطل کند و یا تغییری در مفاد و شرایط اعتبار به وجود آورد. بانک گشاینده

^۱. Revocable

^۲. لنگریچ، همان، ص ۱۰۸

^۳. Irrevocable

نیز به همین ترتیب نمی تواند مبادرت به ابطال اعتبار نماید حتی اگر خریدار ورشکسته شده باشد یا به هر دلیلی قادر یا مایل به ایفای تعهد پرداخت نباشد. طبق ماده ۳ مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (یو سی پی ۶۰۰) کلیه اعتبارات اسنادی گشایش شده تحت حاکمیت مقررات مزبور، برگشت ناپذیر تلقی خواهند شد حتی اگر در متن اعتبار اشاره ای به این موضوع نشده باشد. لازم به توضیح است که اغلب خریدار یا بانک وی تعیین کننده نوع اعتبار هستند اما خریدار نباید از فروشنده انتظار داشته باشد که اعتبار برگشت پذیر را قبول کند.^۱

بند دوم: اعتبار اسنادی تأیید شده و تأیید نشده

پس از گشایش اعتبار به تقاضای خریدار، بانک گشاینده می بایست اعتبار اسنادی گشایش شده را به ذینفع ابلاغ نماید. ابلاغ اعتبار می تواند توسط بانک کارگزار که عموماً در شهر و کشور ذینفع قرار دارد صورت گیرد یا توسط یک بانک ثالث. این بانک کارگزار و یا ثالث که اکنون بانک ابلاغ کننده نامیده می شود صرفاً وظیفه ابلاغ و احراز اصالت ظاهری اعتبار را بر عهده دارد و می بایست با اعمال دقت متعارف، صحت ظاهری اعتباری را که ابلاغ می کند مورد بررسی قرار دهد و اطمینان حاصل کند که اعتبار از بانک گفته شده ارسال گردیده است. در صورتی که خریدار و یا بانک وی از پرداخت مبلغ اعتبار به هر دلیلی خودداری کنند، مسئولیتی بر دوش بانک ابلاغ کننده نیست. به این نوع اعتبار، اعتبار اسنادی تأیید نشده گفته می شود. طبق مقررات یو سی پی ۶۰۰، اعتبار اسنادی تأیید نشده تلقی می شود مگر خلاف آن مقرر شده باشد. حال اگر ذینفع، وضعیت بانک گشاینده و و جایگاه سیاسی و تجاری کشور خریدار را مورد ارزشیابی قرار دهد و اعتبار آن را در حد کفایت بخش نبیند، از

۱. لنگریچ، همان، ص ۱۰۹.

خریدار می‌خواهد که بانک دیگری به جز بانک خریدار پرداخت اعتبار را مورد تأیید قرار دهد. به این معنی که اگر بانک گشاینده از پرداخت مبلغ اعتبار خودداری کرد ذینفع بتواند برای گرفتن مبلغ اعتبار به بانک تأیید کننده مراجعه کند. به این نوع اعتبار، اعتبار اسنادی تأیید شده^۱ گفته می‌شود. باید توجه داشت اگرچه تأیید اعتبار اطمینان لازم و کافی را به ذینفع برای پوشش ریسک وصول ارز حاصل از صادراتش می‌دهد لیکن موجب افزایش قیمت تمام شده اعتبار برای متقاضی و قیمت کالا برای مصرف کنندگان نهایی می‌گردد. براین اساس صادرکنندگان فقط در موارد استثنایی باید از واردکنندگان درخواست اعتبار اسنادی برگشت ناپذیر تأیید شده بنمایند.^۲ در مواردی ذینفع تمایل به استفاده از اعتبار اسنادی برگشت ناپذیر تأیید شده دارد ولی خریدار و بانک گشاینده لزومی به تأیید اعتبار نمی‌بیند زیرا بنا به اعتقاد آن‌ها بانک گشاینده و کشورش از چنان وجهه‌ای برخوردارند که تأیید اعتبار اقدامی بی‌مورد است و این کار را نوعی توهین و لطمه به حیثیت بین‌المللی خود می‌دانند. در مواردی که ذینفع با این پاسخ از سوی خریدار مواجه می‌شود، قصد رنجش خاطر خریدار و یا بانک گشاینده و مخدوش شدن رابطه تجاری خود با ایشان را ندارد لذا از بانک کارگزار و یا بانک ثالث درخواست تأیید اعتبار را می‌نماید. این تأیید که اغلب بدون اطلاع خریدار و بانک گشاینده صورت می‌گیرد به نام تأیید مسکوت^۳ یا نهفته معروف است. شایان ذکر است گرچه اصطلاح تأیید مسکوت عملاً کاربرد دارد لیکن به معنی فنی کلمه تأیید به شمار نمی‌آید و بانکی هم که به صدور تأیید مسکوت مبادرت می‌کند از پشتوانه‌ی مقررات یو سی پی برخوردار نیست.

^۱. Confirmed

^۲. زمانی فراهانی، ص ۳۹

^۳. Silent confirmation

بند سوم: اعتبار اسنادی دیداری، اعتبار اسنادی مدت دار و قبولی

اعتبار اسنادی دیداری^۱ به اعتباری گفته می شود که در آن ذینفع می تواند بلافاصله بعد از ارائه اسناد حمل مطابق اعتبار به بانک کارگزار مبلغ اعتبار را دریافت نماید. البته در خصوص قید «بلافاصله بعد از ارائه اسناد حمل» باید گفت که چند روزی طول خواهد کشید تا بانک کارگزار اسناد را به رؤیت بانک گشاینده برساند و وجه اعتبار را از بانک گشاینده دریافت نماید.^۲ اعتبار اسنادی مدت دار^۳ اعتباری است که ذینفع کالاها را تولید می کند و اسناد حمل را از طریق بانک کارگزار به دست بانک گشاینده می رساند و بانک گشاینده هم متعاقباً اسناد را تحویل خریدار می نماید. ولی خریدار تا مدت معینی که قبلاً با فروشنده توافق شده ملزم به پرداخت وجه اعتبار نیست. در این حالت فروشنده فرصتی در اختیار خریدار قرار داده تا وی بتواند کالاها را به فروش رسانده و کل مبلغ آن را جمع آوری نماید. این روش نوعی تأمین مالی و فاینانس تلقی می شود که تحت عنوان یوزانس^۴ معروف است. باید توجه داشت که بانک گشاینده، پرداخت در رسید را که به موجب اعتبار مشخص شده تعهد می کند. بنابراین تنها هدف اعتبار یوزانس به تعویق انداختن تاریخ پرداخت است بدون آنکه در چارچوب تعهد پرداخت اعتبار تغییری به وجود آید. در اعتبار مدت دار ذینفع به جای وصول وجه نقد، تعهدنامه ای مبنی بر پرداخت وجه در رسید دریافت می دارد. به طور معمول دوره زمانی در پرداخت مدت دار ۳۰ تا ۱۸۰ روزه است. لیکن هیچ مانعی برای استفاده از دوره های طولانی تر اعم از یک ساله یا چند ساله وجود ندارد. اما از آنجا که اعتبارات عمدتاً برای کالاهای

^۱. at Sight payment

^۲. شیروی، ص ۴۷

^۳. Deferred payment

^۴. Usance

مصرفی کاربرد دارند دوره زمانی متجاوز از یک سال به ندرت پیش می‌آید.^۱ این مدت باید به صراحت در اعتبار مشخص شود و در صورتی که مدت مقرر نشود اعتبار اسنادی دیداری محسوب خواهد شد. معمولاً خریدار سعی می‌کند زمان سر رسید برات را از مراحل پایانی ترخیص کالا قرار دهد (مثلاً زمان ارائه پروانه سبز گمرکی) تا مهلت بیشتری برای تأمین وجه داشته باشد. مسلماً ۱۸۰ روز بعد از ارائه پروانه سبز گمرکی از ۱۸۰ روز بعد از تاریخ بارنامه مهلت بیشتری به خریدار می‌دهد. اعتبار اسنادی قبولی^۲ یا اعتبار قابل استفاده در مقابل پذیره نویسی به لحاظ زمان پرداخت همانند اعتبار مدت دار می‌باشد با این تفاوت که ذینفع باید همراه اسناد حمل، برات مدت داری ارائه دهد. در این حالت براتکش همان ذینفع و برات گیر ممکن است بانک کارگزار یا بانک گشاینده و یا بانک تأیید کننده (در صورت وجود) باشد. درخواست برات از طرف ذینفع گرچه مستلزم پرداخت هزینه تمبر مالیاتی است اما برای ذینفع این مزیت را دارد که اگر قبل از سر رسید برات نیاز به وجه نقد پیدا نماید می‌تواند برات را در بازار تنزیل^۳ نماید و به پول خود دست یابد. چنانچه برات صادره از سوی ذینفع توسط بانک کارگزار پذیره نویسی (قبول) شود ولی بانک کارگزار نسبت به پرداخت وجه در رسید اقدام نکند بانک گشاینده باید نسبت به تأمین وجه برات و ایفای تعهد اقدام کند. در واقع در اعتبار اسنادی قبولی چنانچه برات گیر بانکی غیر از بانک گشاینده باشد طبق بند الف ماده ۷ (یو سی پی ۶۰۰) ایفای تعهد بانک گشاینده به قوت خود باقی است. استفاده از برات در کشورهای غربی منسوخ گردیده و کم و بیش در کشورهای آسیایی مورد استفاده است. به طور مثال تا همین چند سال گذشته کشور هند از شرکت های پتروشیمی ایران درخواست برات می‌کرد.

۱. لنگریچ، همان، ص ۱۱۱

۲. Acceptance payment

۳. Discount

بند چهارم: اعتبار اسنادی گردان

اعتبار اسنادی گردان^۱ یا تنخواه یا چرخشی یا تجدید شونده معمولاً زمانی استفاده می شود که یک رابطه مستمر تجاری بین خریدار و فروشنده برقرار است و برای طرفین این رابطه تجاری چه از لحاظ زمانی و چه از لحاظ هزینه به صرفه نیست که برای هریک از معاملات فی ما بین یک اعتبار اسنادی جداگانه گشایش نمایند. بنابراین با افتتاح یک اعتبار اسنادی گردان به نفع ذینفع، وی می تواند چندین مرتبه از آن استفاده کند. بدین صورت که بانک گشاینده اعتبار گردان متعهد می شود که هر زمان اسناد حمل بدون مغایرت با متن اعتبار از سوی ذینفع ارائه شود این بانک مبلغ اعتبار برابر با اسناد را به ذینفع پرداخت نماید بدون اینکه نیاز باشد برای معامله بعدی اعتبار دیگری گشایش شود. البته چون این نوع اعتبار اسنادی بار ارزی زیاد و نامحدودی را برای بانک گشاینده اعتبار به همراه دارد به منظور تحدید آن دفعات مجاز برای استفاده درج می گردد. مثلاً ۱۰ مرتبه در یک سال از تاریخ گشایش اعتبار اسنادی. در این صورت ذینفع اعتبار گردان ظرف ۱ سال می تواند ۱۰ بار با ارائه اسناد به بانک کارگزار یا گشاینده نسبت به اخذ وجه اقدام نماید و بانک موظف است مبلغ کسر شده از اعتبار را مجدداً تا سقف مبلغ اولیه شارژ کند. طبیعت این نوع اعتبار اسنادی ایجاب می کند که حاوی ترم پرداخت دیداری باشد. این نوع اعتبار اسنادی به واسطه ی مزایایی که دارد در عرف بانکی متداول است ولی در مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (یو سی پی ۶۰۰) اشاره ای به آن

^۱. Revolving Letter of Credit

نشده است.^۱ شعب ارزی بانک های ایران طبق آخرین مقررات ارزی جاری ابلاغ شده مجاز به گشایش اعتبار اسنادی تنخواه می باشند و نیازی به اخذ مجوز از بانک مرکزی ندارند.^۲

بند پنجم: اعتبار اسنادی قابل انتقال، اعتبار اسنادی غیر قابل انتقال

اعتبارات اسنادی ممکن است قابلیت انتقال داشته باشند. بنابراین اعتبارات اسنادی از جهت قابلیت انتقال به غیر به اعتبار اسنادی قابل انتقال^۳ و اعتبار اسنادی غیر قابل انتقال^۴ تقسیم می شوند. به این مفهوم که ذینفع اعتبار می تواند اعتبار اسنادی را به شخص یا اشخاص دیگر به صورت جزئی یا کلی منتقل کند. در این شرایط ذینفع می تواند اعتبار را فقط در یک مرحله منتقل نموده مگر اینکه در اعتبار بیش از یک مرحله مجاز باشد. دلایل استفاده از اعتبار اسنادی قابل انتقال ممکن است این موارد باشد: ۱. قسمتی از کالا توسط تولید کننده دیگری ساخته شود. ۲. فروشنده به صورت واسطه باشد و شرکت دیگری کالا را تولید نماید. در مقررات متحد الشکل اعتبارات اسنادی قید شده است که اعتبار اسنادی غیر قابل انتقال است مگر خلاف آن به صراحت ذکر شده باشد.^۵

بند ششم: اعتبار اسنادی اتکایی

اعتبار اسنادی اتکایی^۶ به اعتباری اطلاق می شود که ذینفع آن را به بانک کارگزار به عنوان وثیقه ارائه داده و آن بانک نیز با اتکای اعتبار اسنادی ارائه شده، اعتبار دومی را به تقاضای

^۱. زمانی فراهانی، ص ۴۳

^۲. بخشنامه شماره ۶۰/۱۰۸۷ مورخ ۸۳/۵/۱۷ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

^۳. Transferable Letter of Credit

^۴. Non Transferable Letter of Credit

^۵. شرایط و احکام انتقال اعتبار اسنادی به تفصیل در فصل سوم بیان خواهد شد.

^۶. Back to Back Letter of Credit

ذینفع می‌گشاید. اعتبار اسنادی اتکایی در شرایطی مورد استفاده قرار می‌گیرد که امکان گشایش اعتبار اسنادی قابل انتقال وجود نداشته و یا ذینفع نمی‌خواهد که خریدار، سازندگان اصلی را شناسایی کند. ضوابط و شرایط اعتبار اسنادی اتکایی نیز همانند اعتبار اسنادی قابل انتقال حاوی نکات مهمی است که در فصل سوم تشریح خواهد شد.

بند هفتم: اعتبار اسنادی سبد خرید^۱

اعتبار اسنادی قابل انتقال و گردانی است که معمولاً شرکت‌های خریدار در یک کشور به نفع نمایندگان فروش خود در کشور فروشنده کالا افتتاح می‌نمایند. نظر به اینکه خریدار مایل به خرید انواع و اقسام کالاهای مورد نیاز بوده و از طرفی مایل نیست کل مبلغ اعتبار را در اختیار نماینده خود قرار دهد به نفع نماینده خود اعتبار قابل انتقال و گردانی را افتتاح می‌کند تا وی در کشور فروشنده بتواند اعتبار مذکور را به نفع فروشندگان کالا منتقل نموده و کالای مورد نیاز را خریداری کند.^۲

بند هشتم: اعتبار اسنادی پوششی^۳

هنگامی که قرار باشد بانکی اسناد یک اعتبار اسنادی را که توسط بانک دیگر صادر شده معامله یا قبول و یا پرداخت نماید ولی بانک گشاینده اعتبار نزد بانک پرداخت کننده حساب نداشته باشد و متقابلاً بانک پرداخت کننده نزد بانک گشاینده دارای حساب نباشد به عبارتی این دو بانک پیش از این هیچ گونه ارتباط بانکی با یکدیگر نداشته‌اند، می‌بایست بانکی که هر دوی آن‌ها نزد آن دارای حساب هستند نقل و انتقال مالی بین دو بانک گشاینده و پرداخت

^۱. Shopping-bag Credit

^۲. مزینی و مهاجری تهرانی، همان، ص ۲۰۳

^۳. Clean Reimbursement Credit

کننده را پوشش دهد. بنابراین بانک ثالثی که این پوشش را انجام دهد بانک پوشش دهنده نام دارد. قبل از نشریه شماره ۲۹۰ اتاق بازرگانی بین المللی روال این گونه بود که بانک پرداخت کننده به هنگام درخواست پوشش اسناد معامله شده از بانک پوشش دهنده یک گواهی به همراه درخواست پوشش خود ارسال دارد مبنی بر این که اسناد مطابق شرایط اعتبار ارائه شده و معامله گردیده است و بانک پوشش دهنده بر آن مبنی پوشش را انجام دهد. به این گواهی تطابق^۱ گفته می شود. اما در نشریه شماره ۶۰۰ طبق بند ب ماده ۱۳ بانک ها از درخواست چنین گواهی بر حذر شده اند و لذا معمولاً درخواست پوشش به صورت ساده براساس تقاضای کتبی یا تلگرافی بانک معامله کننده اسناد از بانک پوشش دهنده انجام می پذیرد.^۲

بند نهم: اعتبار اسنادی فعال، اعتبار اسنادی غیر فعال

اعتبار اسنادی فعال^۳ که به آن «پادار» هم گفته می شود اعتباری است که در آن بانک گشاینده متعهد به پرداخت وجه اعتبار در مقابل ارائه اسناد حمل بدون مغایرت خواهد بود. اعتبار اسنادی غیر فعال^۴ یا «غیر پادار» اعتباری است که به موجب آن برای بانک گشاینده هیچ گونه تعهدی ایجاد نمی شود و صرفاً از این جهت کاربرد دارد که ذینفع از متن اعتبار اسنادی آگاه شود و اطمینان حاصل کند که خریدار یک اعتبار اسنادی به نفع او گشوده است. لیکن خریدار شروطی را برای فعال شدن اعتبار قرار می دهد به این معنی که نخست ذینفع باید آن شروط را محقق سازد تا اعتبار اسنادی به اصطلاح فعال شود. مثلاً ذینفع می بایست یک ضمانت نامه حسن انجام کار ارائه دهد که متن ضمانت نامه مورد تأیید متقاضی اعتبار باشد. به محض تأیید

^۱. Certificate of Compliance

^۲. مزینی و مهاجری تهرانی، همان، ص ۱۹۸

^۳. Operative Letter of Credit

^۴. Non Operative Letter of Credit

ضمانت نامه ی ذینفع، بانک گشاینده نسبت به پادار کردن این اعتبار اقدام می کند. باید توجه داشت که کلیه ی اعتبارات اسنادی گشایش شده تحت حاکمیت مقررات یو سی پی ۶۰۰ فعال یا پادار هستند و نیازی به تصریح این موضوع که اعتبار اسنادی فعال می باشد نیست. بنابراین اگر قصد خریدار ابتدا اخذ ضمانت نامه بانکی از فروشنده می باشد می بایست غیر فعال بودن اعتبار را حتماً در متن آن درج نماید و گرنه اعتبار خود به خود فعال تلقی شده و از تاریخ صدور بانک گشاینده در قبال ذینفع متعهد می گردد.

بند دهم: اعتبار اسنادی با عبارت قرمز

اعتبار اسنادی با عبارت قرمز یا شرط قرمز^۱ که به آن اعتبار یک دو یا چند مرحله ای نیز گفته می شود اعتباری است که در آن بانک گشاینده اعتبار متعهد می شود قبل از ارائه اسناد حمل از طرف ذینفع، کل یا بخشی از مبلغ اعتبار اسنادی را به وی پرداخت نماید. پرداخت بانک گشاینده گاه در قبال دریافت یک رسید ساده از سوی ذینفع خواهد بود که به آن اعتبار اسنادی قرمز ساده^۲ گفته می شود و گاه در مقابل دریافت وثایق و تضمینات لازم که به نام اعتبار اسنادی با عبارت قرمز اسنادی یا چند مرحله ای معروف است. اعتبار اسنادی با عبارت قرمز این امکان را به ذینفع می دهد که برای تأمین سرمایه در گردش مورد نیازش قبل از تهیه و حمل کالا بخشی یا حتی تمام مبلغ اعتبار را پیش دریافت نماید. اعتباری با این نام در مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (یو سی پی ۶۰۰) لحاظ نشده است. علت نام گذاری این نوع اعتبار به «عبارت قرمز» این بوده که این شرط به طور سنتی به رنگ قرمز نوشته می شده است.

^۱. Red Clause Letter of Credit

^۲. Clean Red Clause

بند یازدهم: اعتبار اسنادی قابل معامله نزد هر بانکی^۱

در این نوع اعتبار اسنادی همان طور که از نام آن مستفاد می شود معامله اسناد محدود به بانک معینی نشده و ذینفع ملزم نیست اسناد خود را برای معامله به همان بانکی که بانک گشاینده معین نموده ارائه دهد چرا که بانک گشاینده دست ذینفع را در انتخاب بانک تعیین شده باز گذاشته است و ذینفع اسنادش را به هر بانکی می تواند ارائه دهد.^۲ اعتبار اسنادی قابل معامله نزد هر بانکی در بند الف ماده ۶ مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (یو سی پی ۶۰۰) لحاظ شده است.

بند دوازدهم: اعتبار اسنادی ترکیبی

تا اینجا به بررسی انواع اعتبارات اسنادی پرداختیم که هر یک با توجه به کاربردی که دارند و بسته به نیاز طرفین

یک معامله به صورت مجزا مورد استفاده قرار می گیرند. حال می خواهیم بیان کنیم که گاه تجار و شرکت ها دو نوع از انواع اعتبارات اسنادی را با هم تلفیق نموده و برای پرداخت وجه یک معامله باهم مورد استفاده قرار می دهند تا به آنچه مد نظرشان است دست یابند.^۳ به طور مثال در جایی که خریدار قادر به پرداخت تمام مبلغ معامله به صورت یکجا نیست و از طرفی فروشنده هم به وجه نقد نیاز دارد، ۲۵ درصد مبلغ اعتبار به صورت دیداری و ۷۵ درصد مابقی

^۱. Negotiable Letter of Credit near any Bank

^۲. زمانی فراهانی، همان، ص ۵۹

^۳. اعتبار اسنادی سبب خرید (شماره ۷) که پیشتر بیان شد از نوع ترکیبی است.

فرضاً به صورت معوق ۱۲۰ روزه پرداخت می شود.^۱ به این نوع روش پرداخت از طریق اعتبار اسنادی پرداخت مرکب یا ترکیبی^۲ یا تلفیقی گفته می شود. روش پرداخت ترکیبی در یو سی پی ۶۰۰ تعریف نشده است لیکن در بانکداری بین المللی از آن استفاده می شود.^۳

نتیجه گیری

در جمع بندی و نتیجه گیری پایانی این پژوهش فهمیدیم اعتبار اسنادی روشی مطمئن برای پرداخت پول در تجارت بین المللی است که به موجب آن، بانک متعهد می شود که مبلغ معینی را در زمان و شرایط مشخص به فروشنده پرداخت کند. پرداخت از سمت بانک در صورتی انجام می شود که فروشنده اسناد و مدارک مورد نظر را طبق شرایط اعتبار ارائه کند. اعتبار اسنادی، همانطور که از نامش پیداست یک سند مالی محسوب می شود و توسط یک نهاد مالی صادر می شود. این سند بیشتر در امور بازرگانی کاربرد دارد و یک نوع تعهد پرداخت برای خریدار است. در مقابل، بانک نیز برای این سند اعتباری به نوعی ضامن خریدار محسوب می شود. با استفاده از ال سی و یا اعتبار اسنادی، فروشنده می تواند اطمینان حاصل کند که با ضمانت بانک، مبلغ مورد نظر به قطع یقین پرداخت می شود. مزایای اعتبارات اسنادی عبارتند از: امکان کنترل تاریخ حمل و تحویل نهایی کالا- تعهد بانک برای پرداخت مبلغ در معاملات به جای شخص فروشنده- امکان کسب تسهیلات بیشتر برای فروشنده- اطمینان بیشتر فروشنده از جهت اینکه پس از ارائه اسناد حمل، وجه اعتباری را از بانک یا تایید کننده دریافت

^۱. طبق مفاد بخشنامه شماره ۶۰/۱۰۸۷ بانک مرکزی ج.ا.گشایش اعتبار اسنادی به صورت تلفیقی مجاز می باشد لذا بخش مدت دار آن حداکثر ۱۲ ماه خواهد بود.

^۲. Mixed Payment

^۳. زمانی فراهانی، همان، ص ۵۵

می‌کند. ال سی و یا اعتبار اسنادی دارای انواع مختلفی است که شرح آن به صورت کامل در این مقاله رفت و انتخاب هر کدام با توجه به شرایط خریدار، فروشنده و بانک انجام می‌شود. اعتبار اسنادی به شرکت‌ها و تاجران این امکان را می‌دهد تا با اطمینان از پرداخت، کسب و کار خود را توسعه دهند و معاملات خود را به خوبی پیش ببرند.

در نهایت باید گفت در اعتبار اسنادی پس از توافق و تعیین نحوه پرداخت آن به روش اعتبار اسنادی یا ال سی، به دنبال درخواست مشتری و با پرداخت وجه کالا به بانک و افتتاح اعتبار در بانک، بانک متعهد می‌شود که در قبال دریافت اسنادی مشخص توسط فروشنده کالا، پس از تطبیق موضوع، اقدام به پرداخت وجه تعیین شده به وی نماید. به عبارت دیگر، با گشایش اعتبار اسنادی توسط خریدار، بانک متعهد می‌شود که پس از انجام معامله، وجه کالا را بپردازد. لذا کاربرد مهم گشایش اعتبار اسنادی، این است که فروشنده، اطمینان دارد که پس از تهیه و ارسال کالا به خریدار، می‌تواند با مراجعه به بانک، پول خود را وصول نماید و از سوی دیگر، خریدار هم مطمئن است که وقتی که هنوز کالا به وی ارسال نشده است، پولی به فروشنده پرداخت نخواهد شد.

منابع و مآخذ

الف) کتاب ها

- تذهیبی، فریده، مقررات متحدالشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه، انتشارات جنگل، کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین المللی، چاپ اول، ۱۳۸۹
- خرم، سید علیرضا، مدیریت خرید و سفارشات، انتشارات مؤسسه خدمات فرهنگی رسا، چاپ سوم، ۱۳۹۲
- رفیعی، محمد تقی، فرهنگ حقوقی مجد، انتشارات مجمع علمی و فرهنگی مجد، چاپ دوازدهم، ۱۳۹۱
- زمانی فراهانی، مجتبی، بانکداری خارجی، جلد دوم، انتشارات ترمه، چاپ پنجم، ۱۳۹۲
- زنگباری، ناصر، حقوق بانکی، جلد دوم، انتشارات روزبهان، چاپ اول، زمستان ۱۳۹۱
- شیرازی، فریدون، مطالعات موردی در اعتبارات اسنادی (ضمیمه کتاب بانکداری بین الملل - ۲)، انتشارات مؤسسه عالی بانکداری ایران، چاپ دوم، پاییز ۱۳۸۳
- شیروی، عبدالحسین، حقوق تجارت بین الملل، انتشارات سمت، چاپ سوم زمستان ۱۳۹۰
- مسعودی، علیرضا، ضمانت نامه های بانکی در حقوق ایران و تجارت بین الملل، انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهش های حقوقی شهر دانش، چاپ دوم، ۱۳۹۱

ب) مقالات

- ایکس یانگ، گائو و بوکلی، روس پی، ماهیت حقوقی ویژه و منحصر به فرد اعتبارات اسنادی: منشاء اعتبارات اسنادی و منابع آن، ترجمه ماشا... بنا نیاسری، مجله حقوقی، نشریه مرکز امور حقوقی بین المللی معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری، شماره ۳۵، ۱۳۸۵

- علیخانی، مظفر، آشنایی با روش های پرداخت وجه در معاملات بین المللی، نامه اتاق بازرگانی، شماره ۱۱، ۱۳۷۹

- کریمی، اسدا...، مروری بر اعتبارات اسنادی و آخرین مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی، مجله حقوقی، دفتر خدمات حقوقی بین المللی، سال دهم، پاییز و زمستان ۱۳۶۷

ج) پایان نامه ها

- ایوبی، زهرا، تقلب در معاملات اسنادی، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس، اسفند ۱۳۹۰

- تقوی سید احسان (۱۳۹۳)، پایان نامه بررسی آثار و احکام حقوقی اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی در حقوق تجارت بین الملل، استاد راهنما: دکتر حسین قربانیان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان

- خسروی، دانیال، وجوه افتراق و تمایز شکلی و ماهوی یو سی پی ۵۰۰ و یوسی پی ۶۰۰، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق بین الملل، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، بهمن ۱۳۸۹